

Bohužel v naší republice nebyly ještě podniknuty, mimo mluvení, žádné kroky. Tu mohu jen pohlédnouti se za hranice na jednoho našeho souseda — republiku rakouskou.

Tam totiž vydali zákon o společenských hospodářských podnicích, jenž v § 37. ustanovuje:

„Státní správa může požadovati, aby byla při zakládání společnosti akciových neb s obm. ručením, státu nebo jiným veřejnoprávním korporacím vyhrazena účast na společenstevním kapitálu až do polovice, a to za podmínek, které nejsou nepříznivější, než podmínky všeobecně platící. Při zvýšení kapitálu může být toto právo uplatněno stran celého zvýšení, dokud účast veřejných korporací nedosáhla poloviny celého kapitálu“.

A skutečně nařízení se také praktikuje. Jak bude u nás?

S—or.

O právnickém studiu žen.

(Pokračování.)

Konkrétní aplikace zákonů, která jest základem právní praxe, jest také důležitou složkou při právním studiu, bohužel dosti zanedbávanou. Přes to, že jest vlastně jeho smyslem a praktickým účelem, přece se fakticky nepožaduje v plném svém rozsahu při právnických zkouškách. Tedy i kdyby ženy měly velkou schopnost konkrétní aplikace, neuplatní jí za současných podmínek v plné míře při studiu, spíše v praxi. Nezdá se mi však možným dokázati a také pisatel toho nedokazuje, že by ženy měly větší sklon pro praxi nežli muži. Tisíce právníků rodu mužského provádí zdárně svou praxi, t. j. konkrétně aplikují právní normy, jímž se při studii naučili a také mladší generace, již se dostalo štěstí studovati práva společně se ženami, nebude choditi o radu ke svým kolegyním v otázkách konkrétní aplikace. Každý skutečný právník má jistě tolik praktického smyslu, aby dovedl si konkrétně oživit právní normy, ne-li snadněji, tedy aspoň stejně spontánně jako žena.

Chceme-li si povšimnouti na tomto místě pouze pisatelova studia o objektivním poměru žen k právům a právníkům, nemusíme bráti v úvahu námitek týkajících se žen samých a ponecháme pisateli radost je vyvracet. Zdáli by snad „ženě nesvědčilo studium tak suchopárné a úmorné, jako jsou paragrafy, zda budou míti naše kolegyně dobrou vůli nezklamati zkušenosti o zdárných výsledcích koedukace na středních školách, kde „ve většině případů dívka studuje vytrvaleji nežli hoch“, zda právnícké studium bude míti jako medicína zmaterialisující vliv na jejich „ženskost“, ty otázky vztahují se na jejich vlastní nebezpečí při vstupu na práva a přenecháme jich rozřešení jim samým.

Studovati ženské schopnosti k právům není dosud možno do všech důsledků, ale přece jest to již snadnější nyní, kdy po tři semestry jsou zapsány jako řádné posluchačky na naší fakultě. Zkušenost může nám poskytnouti důvodů pro i proti. Ale o budoucím významu žen jako právníků možno se jen dohadovati a proto předpovídati jim se vši určitostí skvělý úspěch na poli právním, jako činí pisatel, jest dosti odvážné.

V oboru sociálním neupíráme budoucím ženám-právníkům zdárného působení: „Pro činnost sociální přiznává se ženě lepší výzbroj duševní než muži. (Péče o dítě.) Proč tedy otvíráti ženě jen jedno pole sociálního působení, když je zřejmo, že by mohla i na jiných přispěti platně k obohacení kulturního pokladu lidstva.“ Péče o dítě,

jíž žena vyniká nad mužem, není ještě důvodem k tvrzení, že i pro ostatní činnosti sociální má lepší duševní výzbroj nežli muž. Péče o dítě jest jí vrozena a připomíná jí materství, pravý účel jejího poslání na světě. V ostatních oborech sociální péče bude jí volno měřit své síly s muži, z nichž mnozí proslavili svá jména zásluhami o sociální blaho lidstva.

Pisatel dále uvádí ženu jako úřednici státní, která jest povolána odpomoci byrokracií. Kde však máme zaručeno, že po připuštění žen do všech státních úřadů nevyvinula by se opět ženská byrokracie, o nic lepší mužské. Žena se svými hmotnými požadavky a mnohdy touhou po luxu byla v četných případech nemalou příčinou korupce byrokratů a příliš bychom ji idealisovali, kdybychom věřili, že stane-li se vyšší státní úřednicí, nebude si žádati ukojení těchže požadavků a slabostí, jež měla jako žena úředníková.

„Stěžujeme si na neúprosnost a až formálnost právního řádu — nebyla by žena-soudce dobrým korektivem?“ Těšme se tedy, že úprosne ženy zkoriguji nám náš příliš neúprosny právní řád, ač-li na štěstí korekce jeho stejně dobře nebude provedena bez nich, dříve než se dostanou k soudům.

„Voláme po ženě v politice, zdůrazňujeme její diplomatický talent, jak však srovnati s tímto požadavkem přiznávajícím ženě podíl na úpravě životních poměrů, odpor proti její spolupráci při vykonávání zahrnuje-li politika i činnost zákonodárnou, tedy pravotvornou? Když nota bene jí žena už vlastně vykonává, jenže pod jinou rouškou a nepřímou? Jde tedy jen o akt formální.“

Tento formální akt bylo by velmi snadno provést, ale nesnadno odůvodnit jej tím, že žena již teď nepřímou vykonává právo, vládne, provádí politiku a zákonodárství. Přes to, že pisatel blíže neobjasňuje, co rozumí oním nepřímým vykonáváním práva a pod jakou rouškou, přece možno si povšimnouti, zda nepřímý vliv ženin v politice a vládě jest dobrý či špatný. Proti několika případům, kde dlužno konstatovati dobré výsledky, potvrdila historie i zkušenost, že v četných případech byl tento postranní vliv žen špatný, zvláště máme-li na zřeteli zákulisí bývalých dvorů i některých republikánských vlád nynějších. Nevoláme tedy po ženách v politice ani v činnosti státotvorné, poněvadž ukázaly stejně špatné vlastnosti při svém nepřímém vykonávání práva jako mužové při přímém. Nebylo by záchranou státního celku, kdybychom armádu mužských vykonavatelů práva doplnili novou armádou žen, nevykazujících žádných předností a slibujících jen, že se budou opakovati tytéž vládní a zákonodárné přehmaty, jako se daly vinou mužů. Nechtě ženy již jednou si přiznají, že pod ideovou rouškou jejich snahy po rovnoprávnosti skrývají se vlastně největší měrou požadavky existenční, které otevřením cesty do všech povolání s volnou konkurencí mohou dojíti splnění. Otevírati jim však cestu do vyšších nebo zodpovědných státních úřadů, soudnictví, správy a diplomacie, kde musely by pro nedostatky svých schopností zápasiti s lépe vyzbrojeným aparátem mužským, bylo by spojeno s jejich vlastní škodou i škodou úřadu samého. „Žena jako muž může mítí nejrůznější sklon“, jak praví kol. Veselá, ale nemusí mítí pro všecko stejné schopnosti. Splní-li se přání kol. Veselého, aby občan znamenal též občanku a ženy byly postaveny na roveň mužům co se týče politických práv a povinností, počítaje v to ovšem i přípravnou vojenskou službu a účast v bojích na obranu vlasti (ne pouze jako ošetřovatelky), zbude jim přes všecku jejich snahu uplatnití se ve státním životě jediná, skutečnou ideou rovnoprávnosti a nikoliv jen existenčními požadavky odůvodněná státotvorná činnost: zákonodárství. Zde vystupuje žena oprávněně jako samostatný a nezastupitelný činitel vedle muže, tvořící s ním společně zákony pro blaho občanů i občanek. V ostatních případech však nemá práva žádati splnění svých požadavků lex-

stenčních na úkor zodpovědných úřadů, jež nebyla by schopna zdárně zastávat.

Kdybychom pak si dovoluili upozorniti ženy, deroucí se do veřejno-právního života, na jejich pravé místo v rodině, na jejich povinnosti mateřské a manželské, tu odbude nás kol. Franzl, že „mateřské poslání ženino, vyhlašované za její nejpodstatnější úkol... je podružnou otázkou, kterou třeba řešiti se stanoviska harmonického vyrovnání.“

Naše kolegyně se ovšem nenamáhají „harmonickým vyrovnáním“ vyřešiti tuto otázku a jdou raději „rozvínovat své sklony“ na práva s nadějí na svůj velký význam v budoucnosti. Přejeme jim tedy ze srdce mnoho zdaru!

O Slezsku.

Cyril Vaněk.

V posledních dvou letech (1918—19) bylo v „Moravsko-slezském Sborníku“ uveřejněno několik pozoruhodných článků o Slezsku. Stalo se tak v souvislosti s politickou situací v roce 1918 před převratem i po něm. Poměry toho vyžadovaly, aby širší veřejnost česká byla lépe informována o této větvi národa československého právě v době, kdy se tvořily hranice budoucího státu, jež hned v zápětí toho se uskutečnil a bezprostředně před okamžikem, kdy jsme si měli na mírové konferenci uhájiti nároky na Slezsko, po dlouhá staletí náležející k českému státu. Ve víru událostí zapomínalo se na ni. A články A. Adamusa (Kolonisace na Těšínsku, 1918, seš. 2., Vývoj národního života na Těšínsku, 1919, seš. 1. a 2.) a Ad. E. Vaška (K dějinám státoprávního zápasu obyvatelstva opavského o příslušnost k Moravě, 1918, seš. 6. a 7., Slezsko a Bílá Hora, 1918, seš. 8. a 9.) v „Moravsko-slezském Sborníku“ upozorňovaly na tuto zapomenutou zem a „s malým Benjaminskem slezským hledaly srdce ostatních bratrů a sester česko-slovenských“. A šlo-li o to, aby naše nároky na Slezsko byly postaveny na právní podklad, jež opírajě se o historický vývoj i právo přirozené měl dokázati, že ono tvořilo s královstvím českým jeden státní útvar, úkolu tomu v plné míře dostál prof. dr. J. Kapras dvěma články uveřejněnými v téměř časopise: „Těšínsko součástí českého státu“ (1918 seš. 6.—9.) — vyšel také jako samostatný otisk nákladem Jednoty Slezské v Praze — a „Horní Slezsko a český stát“ (1911 sešit 11.).

V úvodě prvního článku zmiňuje se Kapras o poměrech, které zavládly, když otázka těšínská, při snaze obnoviti staré státy, český a polský, stala se pro Čechy a Poláky důležitou. Vznikl spor o Těšínsko. Poláci je prohlásili za zemi polskou, naproti tomu české projevy nepřipustily odtržení Těšínska od státu československého.

Hlavní stať rozvrhuje na tři části. Nejdříve mluví o státoprávních poměrech na Těšínsku, pak o jazykových poměrech v historickém vývoji a konečně ukazuje, co to jest Osvětimsko a Zátorsko. Líčí od nejstarších dob osudy těšínského kraje, který byl střídavě v moci knížat českých a polských králů, až konečně